

ELENA PRANCKĖNAITĖ

**PIVAŠIŪNŲ ŠVČ. MERGELĖS MARIJOS DANGUN ĖMIMO BAŽNYČIOS
(ALYTAUS R.) TERITORIJOS
2006 M. ŽVALGOMŪJŲ ARCHEOLOGINIŲ TYRIMŲ
ATASKAITA**

VILNIUS

2007

TURINYS

ĮVADAS.		3
ISTORINIAI DUOMENYS		4
TYRIMŲ EIGA		5
IŠVADOS		11
RADINIŲ SARAŠAS		12
PLANAI:		
	Teritorijos ribų planas	13
	Situacijos planas	14
BRĖŽINIAI:		
	Sutartiniai ženklai	15
	Plotų Nr.1-3 planai, sienelių pjūviai	16
	Plotų Nr.4-5 planai, sienelių pjūviai	17
	Plotų Nr. 6-7 planai, sienelių pjūviai	18
FOTONUOTRAUKOS:		
	Fotonuotraukų sąrašas	19
	Fotonuotraukos	20
PRIEDAI		
	Žvalgomųjų archeologinių tyrimų leidimas	28
	Žvalgomųjų archeologinių tyrimų projektas	29
	Radinių pridavimo aktas	30

ĮVADAS

2006 metais, atliekant Pivašiūnų bažnyčios (Pivašiūnų k., Alytaus r., Alytaus aps.) remonto darbus, lietaus kanalizacijos trasos vietoje buvo aptikta raudonų plytų siena, todėl UAB „Kortas“ užsakymu buvo vykdomi archeologiniai žvalgomieji tyrimai Pivašiūnų Švč. Mergelės Marijos Dangun Ėmimo bažnyčios (AtV 290) teritorijoje.

Remiantis Kultūros paveldo departamento 2006 07 28 išduotu leidimu Nr. 146, archeologinius žvalgomuosius tyrimus vykdė VŠĮ „Kultūros paveldo išsaugojimo pajėgos“. Tyrimams vadovavo, fotofiksaciją atliko, planus, brėžinius sudarė ataskaitos autorė. Kasė įstaigos darbininkai.

Radinys atiduotas į Lietuvos nacionalinį muziejų.

ISTORINIAI DUOMENYS

Pivašiūnų miestelis (Alytaus r., Alytaus aps.) įsikūręs šalia Ilgio ežero, 9 km į PR nuo Butrimonių, 11 km į Š nuo Daugų, 25 km į ŠR nuo Alytaus.

1639 m. Pivašiūnų kaimas užrašytas Senųjų Trakų benediktinų vienuolynui, 1648 m benediktinai pastatė pirmąją medinę bažnyčią. Kitais duomenimis, pirmoji katalikų medinė bažnyčia buvo pastatyta Jono Klodskio lėšomis. Ji stovėjo ne dabartinės bažnyčios vietoje, o klonyje, netoli tos vietos, kur dabar yra sena medinė koplytėlė, atvežta iš Vladislavavos dvaro. Po koplyčia yra palaidoti Odinčių šeimos nariai¹. Bažnyčia kelis kartus buvo sunaikinta gaisrų. 1766 m. (1745 m. ?) ją atstatė benediktinai, tačiau 1825 m. gaisro metu ji vėl sudegė².

1825 m. Trakų domininkono Celestino Sarakos rūpesčiu, ant kalno buvo pastatyta dabartinė bažnyčia³.

Reformacijos laikais Pivašiūnuose buvo reformatų bažnyčia, stovėjusi ant kalvos, vadinamos Liuterkalniu⁴. Duomenų apie Liuterkalnyje stovėjusią reformatų bažnyčią aptinkama ir Valstybinės archeologijos komisijos bylose⁵.

Dabartinė bažnyčia yra klasicistinė, lotyniško kryžiaus plano, su 4 mūrinių kolonų portiku, trikampi frontonu. Vidus 3 navų. Didžiajame altoriuje yra stebuklingu laikomas tapytas Dievo Marijos paveikslas su sidabriniais apkalais⁶. Priešais bažnyčią, dešinėje, stovi trijų tarpsnių medinė varpinė, statyta 1935 m.⁷.

¹ Bronius Kviklys, Mūsų Lietuva, I t., 1989

² Bronius Kviklys, Lietuvos bažnyčios, 6 d., 1987

³ Kazys Misius, Romualdas Šimkūnas, Lietuvių katalikų bažnyčios, 1993

⁴ Bronius Kviklys, Lietuvos bažnyčios, 6 d., 1987

⁵ VAK archyvas, B. 24, l. 341-354

⁶ Kazys Misius, Romualdas Šimkūnas, Lietuvių katalikų bažnyčios, 1993

⁷ Bronius Kviklys, Lietuvos bažnyčios, 6 d., 1987

TYRIMŲ EIGA

Žvalgomieji archeologiniai tyrimai vykdyti numatytoje lietaus kanalizacijos trasos vietoje bažnyčios šventoriuje, 1,9-3,5 m nuo bažnyčios R ir V sienų. Buvo tiriama atskiromis atkarpomis, 60 cm pločio, 60 cm gylio trasos plotais. Fiksuota atkarpomis, o aptiktų archeologinių objektų vietose, V bažnyčios pusėje tyrimų plotai buvo išplėsti iki 2x4 m dydžio (plotai Nr.1, Nr.5), padaryti 1x1 m ir 2x1 m išplėtimai (perkasa Nr.4). Užmatuoti ir ne lietaus kanalizacijos trasoje esantys plotai Nr.3 ir Nr.2. Numatytų lietaus surinkimo šulinėlių vietose užmatuoti šurfai Nr.1, Nr.2. Plotai nebuvo orientuoti pagal pasaulio šalis. Plotų užmatavimo padėtį sąlygojo projekte numatyta lietaus kanalizacijos linija. Absoliutus aukštis matuotas nuo bažnyčios V sienoje šalia portiko įmūryto reperio (Habs 48,5 m).

Plotas Nr.1 (Brėžinys Nr. 1, foto Nr.1-4)

Atliekant lietaus kanalizacijos tiesimo darbus vakarinėje bažnyčios pusėje palei išorinę presbiterijos sieną, buvo kasamas vandens surinkimo šulinėlis, (palei šoninius laiptus). Atradus raudonų plytų sieną, darbai sustabdyti, todėl archeologiniai žvalgomieji tyrimai pradėti būtent nuo šios vietos.

Plotas Nr.1 užmatuotas V bažnyčios pusėje, lietaus kanalizacijos trasoje, 27 m į V nuo bažnyčios vakarinės sienos, 4,20 m į Š nuo presbiterijos išorinės sienos ir išilginės navos išorinės sienos kampo, 1,70 m į Š nuo kampinių laiptų V kampo (planas Nr.2).

Ploto dydis 4x2 m. Ilgoji kraštinė Š-P sužymėta skaičiais 1-4, trumpoji kraštinė R-V – raidėmis A-B.

Nuėmus šaligatvio plyteles, iš karto po jomis, kv. 1-4 A-B atsidengė plytų sienos viršus (?) (Habs 47,64 m). Sieną apardyta ankstesnių perkasimų, spėjama, kad tai galėjo būti ir ankstesnė lietaus nutekėjimo linija, kadangi plytos išgriautos, išdaužytos lygiagrečiai bažnyčios V sienai. Kv. 2-3A fiksuoti 6 (vidutiniškai 20x25x15 cm dydžio) sumūryti akmenys (Habs 48,04 m)(Brėžinys Nr.1). Aptiktoji siena yra statmena bažnyčios V sienai. Sienos plotis 2,5 m. Kadangi Kv.4A jau prieš tyrimus įrengtas lietaus surinkimo šulinėlis, kv.4AB perkasa nebuvo kasama iki žemio (šulinėlio įkasimas jau suardė sluoksnius). Kv.1AB žemio – rudas molis pasiektas 2,30 m gylyje.

Mūras (Brėžinys Nr.1, pjūvis x-y, foto Nr. 2-3)

Siena sumūryta iš raudonų 30x15x7 cm dydžio plytų. Kalkių skiedinio storis siekia nuo 1,5 iki 5 cm. Aprašant iš viršaus, plytų mūrą sudaro– 6 (? dalis gali būti nuardytų) eilės

horizontalių plytų. Eilės rištos klojant vieną eilę – ilginių plytų, kitą – trumpinių plytų. Po šių 6 eilių – viena eilė vertikaliai (pagal plotį) klotų plytų. Toliau klojimas analogiškas, tačiau horizontaliai mūrytų plytų fiksuota 10 eilių. Sienos apačioje, po vertikalių plytų paskutinės eilės – aptiktas sienos „padas“, atlikęs pamato funkciją. Jis - 40 cm išplatėja nuo sienos į Š, storis – 25 cm (spėjamas, kadangi apačioje susiaurėja, pakankamai sunku fiksuoti, spėjama tik pagal žemio liniją).

V sienelė (Brėžinys Nr.1, foto Nr. 4)

Nuėmus šaligatvio plyteles, tęsėsi šviesus maišytas smėlis. Kv. 4AB kasta iki 1,40 m gylio. Fiksuotas tik vienodai maišytas šviesus smėlis. Kv.1AB sienelės pjūvyje neišsiskyrė plytų mūro sienos statybai skirto įkasimo žymės. Visame pjūvyje fiksuotas tik šviesus maišytas smėlis. Įžemis – rudas molis, pasiektas 2,30 m gylyje.

Plotas Nr.2 (Brėžinys Nr. 1, foto Nr.5-6)

Siekiant išsiaiškinti, kiek šventoriuje tęsiasi aptikta mūrinė siena, užmatuoti plotai Nr.2 ir Nr.3 lygiagrečiai plotui Nr.1 (Planas Nr.2).

Plotas Nr.2 iškastas 2,10 m į V ploto Nr.1, palei kapinių tvorą (gyvatvorė suformuota iš tujų). Ploto dydis – 2x4 m. Ilgoji kraštinė Š-P sužymėta skaičiais 1-4, trumpoji kraštinė R-V – raidėmis A-B.

Nuėmus 6-7 cm storio velėną, kv. 1-4AB atidengtas mūrinės sienos viršus (Habs 47,75 m), ištiesai padengtas kalkių skiediniu. Sienos plotis 2,5 m. Atidengta sienos atkarpa šiame plote yra plote Nr.1 fiksuotos sienos tąsa. Kv. 3A, iš karto po velėna- 8 cm gylyje, ant aptiktos sienos viršaus surastas sigmentinis žiedas, datuojamas XVI-XVII a.⁸ (Inv.Nr.1, foto Nr. 23).

Plotas Nr.2 nebuvo kasamas iki įžemio, plote įsigilinta iki 75 cm.

Mūras (Brėžinys Nr.1, pjūvis x1-y1, foto Nr. 5)

Atidengta tik 7 eilės plytų. Plytų mūrijimas analogiškas, kaip ir aukščiau aprašytame plote Nr.1.

R sienelė (Brėžinys Nr.1, foto Nr. 6)

Po 6-7 cm storio velėnos sluoksniu, kv. 1 fiksuotas 17-22 cm storio pilkos žemės su raudonų plytų nuolaužomis bei griuvenomis sluoksnis. Analogiškas sluoksnis fiksuotas ir kv. 4.

⁸ Pagal Svetikas E., Alytaus kapinynas:christianizacijos šaltiniai, Vilnius, 2003, p. 74

Giliau tęsiasi šviesaus maišyto smėlio sluoksnis. Kv. 4, prie sienos, 50-55 cm gylyje fiksuota 7 akmenų krūva. Vidutiniškas jų dydis 35x15x20 cm.

Plotas Nr.3 (Brėžinys Nr. 1, foto Nr. 8-9)

Plotas Nr. 3 užmatuotas lygiagrečiai plotams Nr.1-2, palei bažnyčios vakarinės dalies pamatą. Ploto dydis 0,6x4 m. Ilgoji kraštinė Š-P sužymėta skaičiais 1-4, trumpoji kraštinė R-V – raide A.

Nuardžius jau suformuotą 4-5 cm storio nuogrindą, kv. 1-4A atsidengė plytų sienos viršus (Habs 47,85 m), analogiškas kaip ir prieš tai tirtuose plotuose Nr.1-2. Šis plotas nebuvo kastas iki įžemio, kasti nustota įsigilinus iki 0,45 cm, įsitikinus ten esant tai pačiai sienai. Mūrinė raudonų plytų siena tęsiasi ir po bažnyčia. Skersai ją ant viršaus suformuotas bažnyčios sienos lauko akmenų mūro pamatas.

Plotas Nr.4 (Brėžinys Nr. 1, foto Nr. 8-9)

Plotas Nr.4 užmatuotas į Š nuo ploto Nr.1, pagal projektą numatytoje lietaus kanalizacijos tramos vietoje. Ploto dydis 0,6x10 m. Ilgoji kraštinė Š-P sužymėta skaičiais 1-10, trumpoji kraštinė R-V – raide A. Nuėmus 6-7 cm storio velėną, fiksuotas 5-6 cm storio pilkos povelėninės žemės sluoksnis. Giliau – 13-14 cm nuo dabartinio žemės paviršiaus 40-45 cm tęsiasi geltonas smėlis. Kadangi pagal projektą buvo numatyta kasti iki projektinio 60 cm gylio, toliau kasama nebuvo.

Išplėtimas 1 (Brėžinys Nr.2, foto Nr.18)

Numatytoje šulinėlio vietoje, plotas Nr. 4, kv. 6-7A buvo išplėstas R kryptimi 1x1m. Nuėmus 6-7 cm storio velėną, fiksuotas 5-6 cm storio pilkos povelėninės žemės sluoksnis. Giliau – 13-14 cm nuo dabartinio žemės paviršiaus tęsiasi 40-45 cm storio geltonas smėlis. Įžemis – šviesus smėlis su rudomis juostomis – pasiektas 65 cm gylyje.

Išplėtimas 2 (Brėžinys Nr.2, foto Nr.14)

Plote Nr.4, kv. 9-10A, įsigilinus iki 60 cm, buvo užfiksuota tamsesnio rudo smėlio kapo duobė 80 cm pločio. Kapo duobės ilgis nenustatytas, ją ribojo ploto Nr.4 R-V sienelės. Plotas kv. 9-10A išplėstas V kryptimi 2x1 m, bei R kryptimi – 1x1 m.

Kapas Nr.1 fiksuotas kvadratuose 9-10ABC maišyto smėlio sluoksnyje, 1,25 m nuo žemės paviršiaus (Habs 45,79 m). Mirusiojo kaukolė suskilusi, galva į PV, tačiau tiksliai orientuota kojomis į vakarinę bažnyčios sieną. Griaucių ilgis 1,60 m. Guldytas ant nugaros, rankos sudėtos ant juosmens, ištiestomis kojomis. Įkapių neaptikta. Kapo duobės ilgis liko neaiškus, nes ji tęsiasi už išplėtimo ribų.

Kapas Nr.2 fiksuotas kvadratuose 9-10AA1 maišyto smėlio sluoksnyje, 2,20 m nuo žemės paviršiaus (Habs 45,01m). Mirusiojo kaukolė sveika, pasukta į Š, galva į PV, tačiau tiksliai

orientuota į bažnyčios vakarinę sieną. Griaučių ilgis 1,57 m. Guldytas ant nugaros, rankos sudėtos ant juosmens, ištiestomis kojomis. Įkapių nerasta. Kapo duobės kontūrai neišryškėjo.

V sienelė (Brėžinys Nr.2)

Kv. 1-10 po 6-7 cm storio velėna, fiksuotas 5-6 cm storio pilkos povėlininės žemės sluoksnis. Giliau – 13-14 cm nuo dabartinio žemės paviršiaus tęsiasi geltonas smėlis - 40-45 cm storio. Įžemis – šviesus smėlis su rudomis juostomis – pasiektas 65 cm gylyje.

Kv. 9-10 atidengtas maišyto smėlio kapo duobės kontūras, kurio plotis pjūvyje- 78-80 cm. Rudo molio įžemis kv. 9-10 fiksuotas 2,30 m.

Plotas Nr.5 (Brėžinys Nr. 2, foto Nr.10-12)

Plotas Nr.5 iš pradžių buvo užmatuotas 0,6 m pločio ir 4 m ilgio - iki numatytos lietaus kanalizacijos pabaigos. Tik nuėmus plyteles, atsidengė dar viena plytų siena, todėl plotas buvo išplėstas.

Plotas užmatuotas į Š nuo ploto Nr.4, ploto dydis 2x4 m. Ilgoji kraštinė Š-P sužymėta skaičiais 1-4, trumpoji kraštinė R-V – raidėmis A-B. Po šaligatvio plytelėmis kv. 1-3 AB atsidengė visos plytų sienos viršus ištiesai padengtas kalkių skiediniu (Habs 47,72 m). Sienos plotis 2,5 m, aukštis – 1,20 m.

Mūras (Brėžinys Nr.1, pjūvis x2-y2, foto Nr. 5)

Atidengtos 9 eilės plytų. Jos mūrytos analogiškai, kaip ir aukščiau aprašytuose plotuose. Palei P sienos pusę aptiktas sienos „padas“, 35 cm pločio ir 35 (?) cm storio.

V sienelė (Brėžinys Nr.1, foto Nr. 4)

Po šaligatvio plytelėmis, kv.1 bei kv.4 fiksuotas 22-25 cm storio pilkos žemės, maišytos su griuvenomis ir plytgaliais, sluoksnis. Giliau, kv.4 atidengtas 15 cm smėlio sluoksnis, kuris kv.3 išplatėja iki 85 cm storio. Kv. 1 šis smėlio sluoksnio storis siekia nuo 75-95 cm. Po fiksuoti smėlio sluoksnio kv.4, atidengta smėlio, maišyto su ruda žeme sluoksnis, kurio storis siekia nuo 13-63 cm (sluoksnis susiaurėja palei sienos P kraštą). Giliau,kv.4 ir kv.1, 95-100 cm gylyje nuo esamo žemės paviršiaus atidengtas rudos žemės sluoksnis, kurio storis 25-40 cm. Įžemis – rudas molis, pasiektas 1,5 m gylyje.

Plotas Nr.6 (Brėžinys Nr.3, foto Nr.21)

Plotas Nr.6 užmatuotas pagal projektą numatytoje lietaus kanalizacijos trasos vietoje, R bažnyčios pusėje, ŠR dalyje. Ploto dydis 0,6x10 m. Ilgoji kraštinė Š-P sužymėta skaičiais 1-10, trumpoji kraštinė R-V – raide A. Nuėmus šaligatvio plyteles, fiksuotas 8-9 cm storio pilkos žemės sluoksnis. Giliau – 17-20 cm nuo dabartinio žemės paviršiaus tęsiasi 31-35 cm storio geltonas smėlis. Kv. 10-11A 49-51 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus fiksuotas maišytos žemės – juodos ir rudos sluoksnis (9-11 cm storio). Kadangi pagal projektą buvo numatyta kasti iki projekcinio gylio – 60 cm, toliau kasama nebuvo. Archeologinių objektų ar radinių neaptikta.

Plotas Nr.6 plotas buvo pratęstas 1 m Š ir P kryptimis, kasant du 1m² dydžio šurfas (Nr.1 ir Nr.2), kadangi tose vietose buvo numatytos vietos šulinėliams. Šie plotai buvo kasami iki žemio.

Šurfas Nr.1(Brėžinys Nr.3, foto Nr.16)

Nuėmus šaligatvio plyteles, fiksuotas 10-15 cm storio pilkos žemės sluoksnis. Giliau tęsiasi šviesus smėlis, kurio storis siekia 37-32 cm. 50 cm nuo žemės paviršiaus atidengtas maišytos rudos ir tamsiai pilkos žemės sluoksnis, kuris tęsiasi iki žemio. Įžemis – šviesus smėlis pasiektas 88 cm gylyje. Archeologinių objektų ar radinių neaptikta.

Šurfas Nr.2.(Brėžinys Nr.3, foto Nr.17)

Po šaligatvio plytelėmis atidengtas 9 cm storio pilkos žemės sluoksnis, po juo, fiksuotas smėlio sluoksnis, kurio storis siekia 50-52 cm. 25 cm nuo dabartinio paviršiaus atidengtas maišytos pilkos žemės tarpas su griuvenų, plytelių liekanomis. Jo storis – 6-8 cm, ilgis – 87 cm. Įžemis-šviesus smėlis pasiektas 70 cm gylyje. Archeologinių objektų ar radinių neaptikta.

Plotas Nr.7 (Brėžinys Nr.3, foto Nr.22)

Plotas Nr.7 užmatuotas pagal projektą numatytoje lietaus kanalizacijos trasos vietoje, R bažnyčios pusėje, į R nuo ploto Nr.6. Ploto dydis 0,6x10 m. Ilgoji kraštinė R-V sužymėta skaičiais 1-10, trumpoji kraštinė Š-P – raide A. Nuėmus šaligatvio plyteles kv. 1-6, bei nuėmus 6-7 cm storio velėną kv.6-10, kv.5-10 fiksuotas 5-20 cm storio pilkos žemės sluoksnis. Giliau visuose kvadratuose tęsiasi geltonas smėlis. Kadangi pagal projektą buvo numatyta kasti iki projekcinio gylio – 60 cm, toliau kasama nebuvo. Archeologinių objektų ar radinių neaptikta.

ARCHEOLOGINIAI ŽVALGYMAI

Prieš aptinkant plytų sieną, darbų vykdytojai UAB „Kortas“ R bažnyčios pusėje jau buvo iškasę didžiąją dalį numatytos lietaus kanalizacijos trasos iki 60 cm projekcinio gylio. Trasos

vieta (planas Nr.2, foto Nr.19-20) buvo užfiksuota. Apžiūrėjus tranšėją ir įsitikinus, kad šiose bažnyčios teritorijos vietoje nėra archeologinių objektų, leista darbininkams patiesti vamzdžius bei užkasti. Likusi lietaus kanalizacijos trasos dalis, t.y. V bažnyčios dalyje palei presbiterijos išorinę sieną, jau prieš atvykstant ataskaitos autorei buvo suklota ir užkasta.

Ekspedicijos metu Pivašiūnų Švč. Mergelės Marijos ėmimo į dangų parapijos klebonas Vincas Baublys pateikė informaciją, jog raudonų plytų liekanas dažnai matė kapinėse iškastų duobių išmestose žemėse. Platesne informacija pasidalino apklaustas Pivašiūnų miestelio gyventojas Juozas Nastulevičius, duobkasys. Jo teigimu, jam yra tekę kasti kapo duobes kapinėse į V, PV nuo bažnyčios ir netgi ardyti ištisą sumūrytą raudonų plytų sieną. Padedant minėtajam duobkasiui nustatytas apytikslis žvalgomųjų archeologinių tyrimų metu aptiktų sienų ilgis. Šios dvi lygiagrečios sienos nuo dabartinės bažnyčios V sienos tęsiasi V kryptimi kapinių teritorijoje dar maždaug 50 metrų. V. Nastulevičius nurodė palaidotų asmenų pavardes, kurių kapo duobėse rasta bei ardyta plytų siena (2006 m. palaidota Ona Pranckienė į PV nuo V bažnyčios sienos; Mačionių šeimos kapas – į ŠV nuo bažnyčios V sienos). Atstumas tarp sienų siekia 10-15 m.

Sienų paskirtis ir naudojimas lieka neaiškus, kadangi apie ankstesnę kalvos, ant kurios dabar stovi bažnyčia, užstatymą informacijos nepavyko aptikti.

IŠVADOS

Žvalgomieji archeologiniai tyrimai Pivašiūnų Švč. Mergelės Marijos Dangun Ėmimo bažnyčios (AtV 290) teritorijoje. buvo vykdyti numatytoje lietaus kanalizacijos trasos vietoje.

Iš viso buvo ištirtas 50,4 m² plotas, iš jų - 21,6 m² iki žemio.

Pivašiūnų Švč. Mergelės Marijos Dangun Ėmimo bažnyčios (AtV 290) teritorijoje, vakarinėje bažnyčios pusėje aptiktos dvi 2,5 m storio raudonų plytų sienos 11 m atstumu viena nuo kitos. Šios dvi sienos R kryptimi tęsiasi iki pat bažnyčios ir statmenai įeina po bažnyčios pamatu. Nuo bažnyčios jos tęsiasi į V, kapinių teritorijoje apie 50 m. Sienos atsidengė 7-10 cm gylyje. Sienų aukštis siekia 1,1-2 m. Sienos pamatų neturėjo, vietoj jų fiksuotas sienų „padas“, kuris išplatėja 25-40 cm. Jo storis siekia iki 35 cm. Pagal plytų išmatavimus bei mūrijimą sienas galima būtų datuoti XVII a. Sienų paskirtis ir naudojimas neaiškus, kadangi apie ankstesnę kalvos, ant kurios dabar stovi bažnyčia, užstatymą informacijos nepavyko aptikti.

Ant pietinės sienos rastas atsitiktinis sigmentinis žiedas (plotas Nr.2), kurį būtų galima datuoti XVI – XVII a.

Toje pačioje vakarinėje bažnyčios pusėje, tarp dviejų minėtų sienų buvo aptikti du palaidojimai (1,25, 2,20 m gylyje) be įkapių.

Rytinėje bažnyčios pusėje ištirtuose plotuose vertingo kultūrinio sluoksnio, palaidojimų nebuvo aptikta.

Pivašiūnų bažnyčios lietaus kanalizacijos trasos vieta archeologiškai ištirta. Kadangi projekte numatyta lietaus kanalizacijos trasa kerta abi žvalgomųjų archeologinių tyrimų metu aptiktas plytų sienas, projekto sprendinių derinimas paliktas Kultūros paveldo departamento Alytaus teritorinio padalinio specialistams. Ateityje vykdant žemės judinimo darbus bažnyčios teritorijoje būtini archeologiniai žvalgomieji tyrimai.

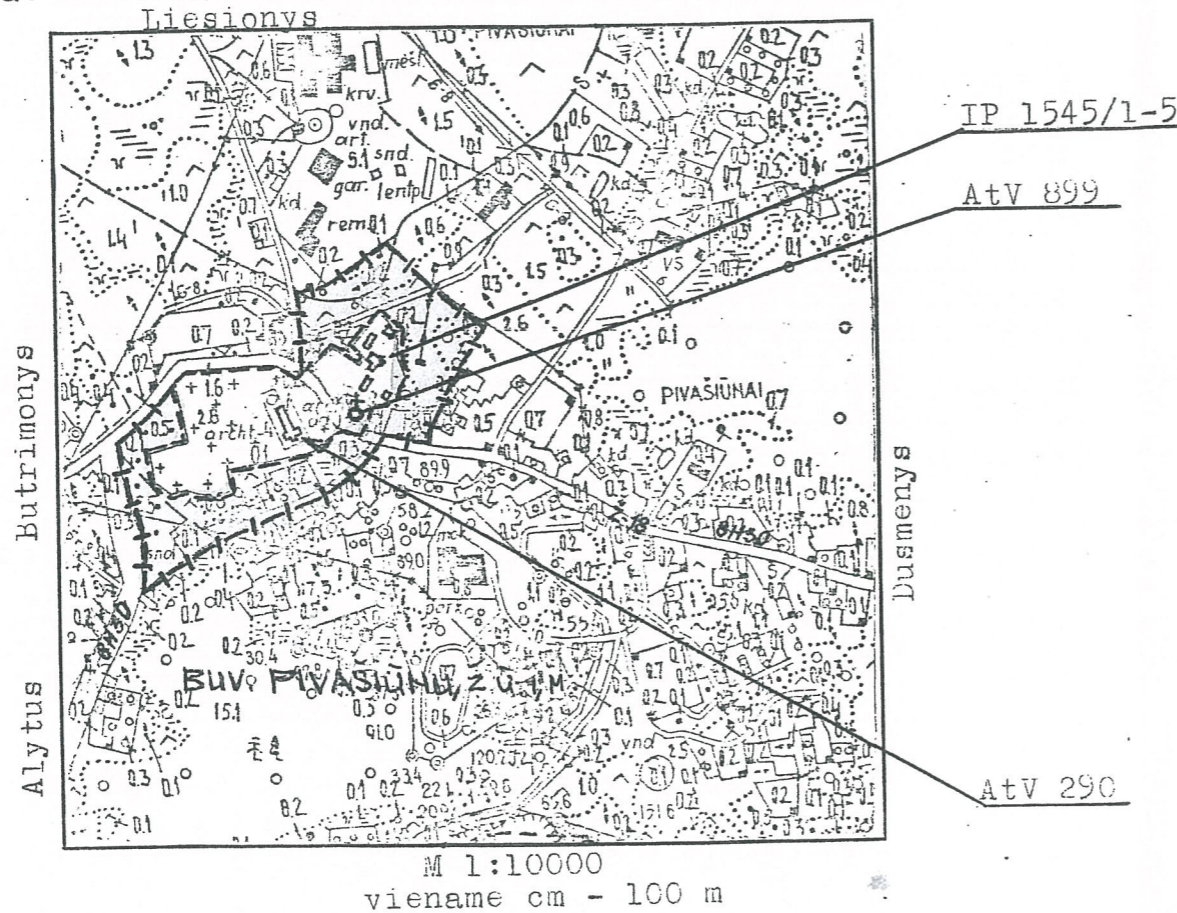
RADINIŲ SĄRAŠAS

1. Inv. Nr. 1. Žiedas, vario lydinys. Plotas Nr.2, kv.3A, gylis 8 cm. Uždaru lankeliu, paplatinta priekine stačiakampe (užapvalintais galais) plokščia dalimi. Lankelis pusapskritimio pjūvio, 2,5 mm storio, 2 mm pločio. Priekinė dalis - 9x13 mm. Priekinė dalis puošta 6 įkartomis. Keturios įkartos sudaro rombą, dvi iš jų atskirai, šonuose. Visa priekinė dalis apjuosta vientisa įkarta. Signetinis žiedas, datuojamas XVI-XVII a.

ŠVČ.M.MARIJOS ĖMIMO Į DANGŲ BAŽNYČIOS, KAPŲ KOPLYČIOS - VIETINĖS REIKŠMĖS ARCHITEKTŪROS PAMINKLŲ (Atv 290), (Atv 899) IR ŠVČ.M.MARIJOS ĖMIMO Į DANGŲ BAŽNYČIOS PASTATŲ KOMPLEKSO - IŠAIŠKINAMO ISTORIJOS IR KULTŪROS PAMINKLO (IP 1545/1-5) TERITORIJOS IR REGULIUOJAMO UŽSTATYMO ZONOS

PLANAS

Alytaus rajonas, Pivašiūnų apylinkė, Pivašiūnų kaimas.
 Paminklų teritorijos žemės valdytojas - Pivašiūnų apylinkės Taryba
 Bažnyčios naudotojas - Pivašiūnų katalikų parapijos bažnyčia.
 Kapų koplyčios ir bažnyčios pastatų komplekso reguliuojamo užstatymo zonos žemės naudotojas - Pivašiūnų apylinkės Taryba.

M 1:10000
viename cm - 100 m

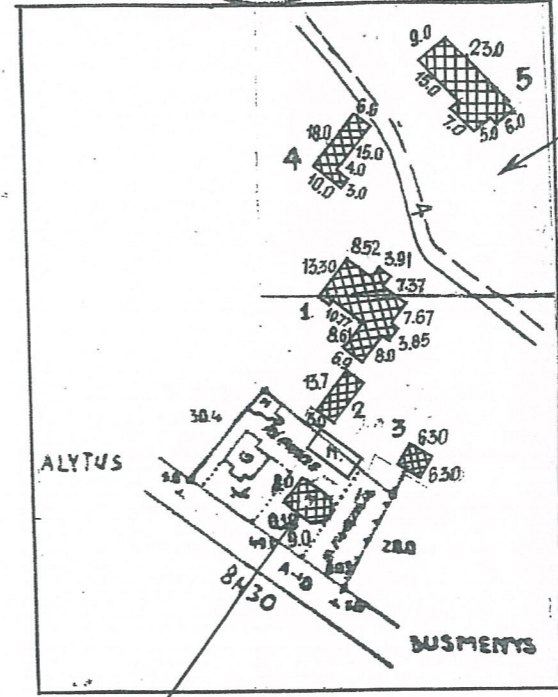
Sutartiniai ženklai

- Bažnyčia
- Kapų koplyčia
- Bažnyčios pastatų kompleksas
- Paminklų teritorija (bendra) ... 4,2 ha
- Reguliuojamo užstatymo zona ... 6,3 ha

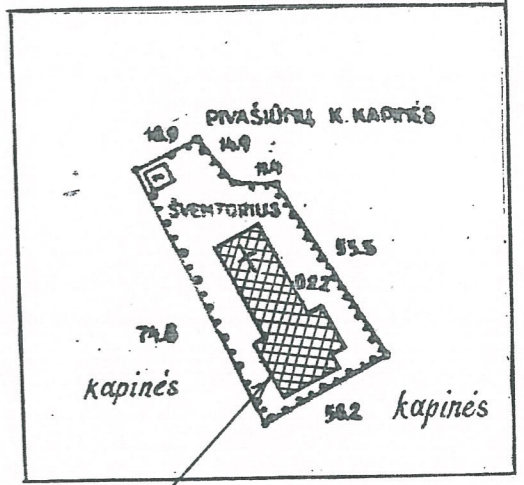
TERITORIJA TVIRTINU:
 Kultūros paveldo mokslinio centro direktorius V.Karčiauskas
 1993.m. mėn. 18.d.
 Žemės ūkio ministerijos žemės tvarkymo departamento žemėtvarkos ir žemės kadastrinio viršininkas S.Deveikis
 1993.m. mėn. 28.d.

Alytaus rajono savivaldybės taryba
 1993.m. birželio mėn. 20.d.
 sprendimas

M 1:2000
viename cm - 20 m

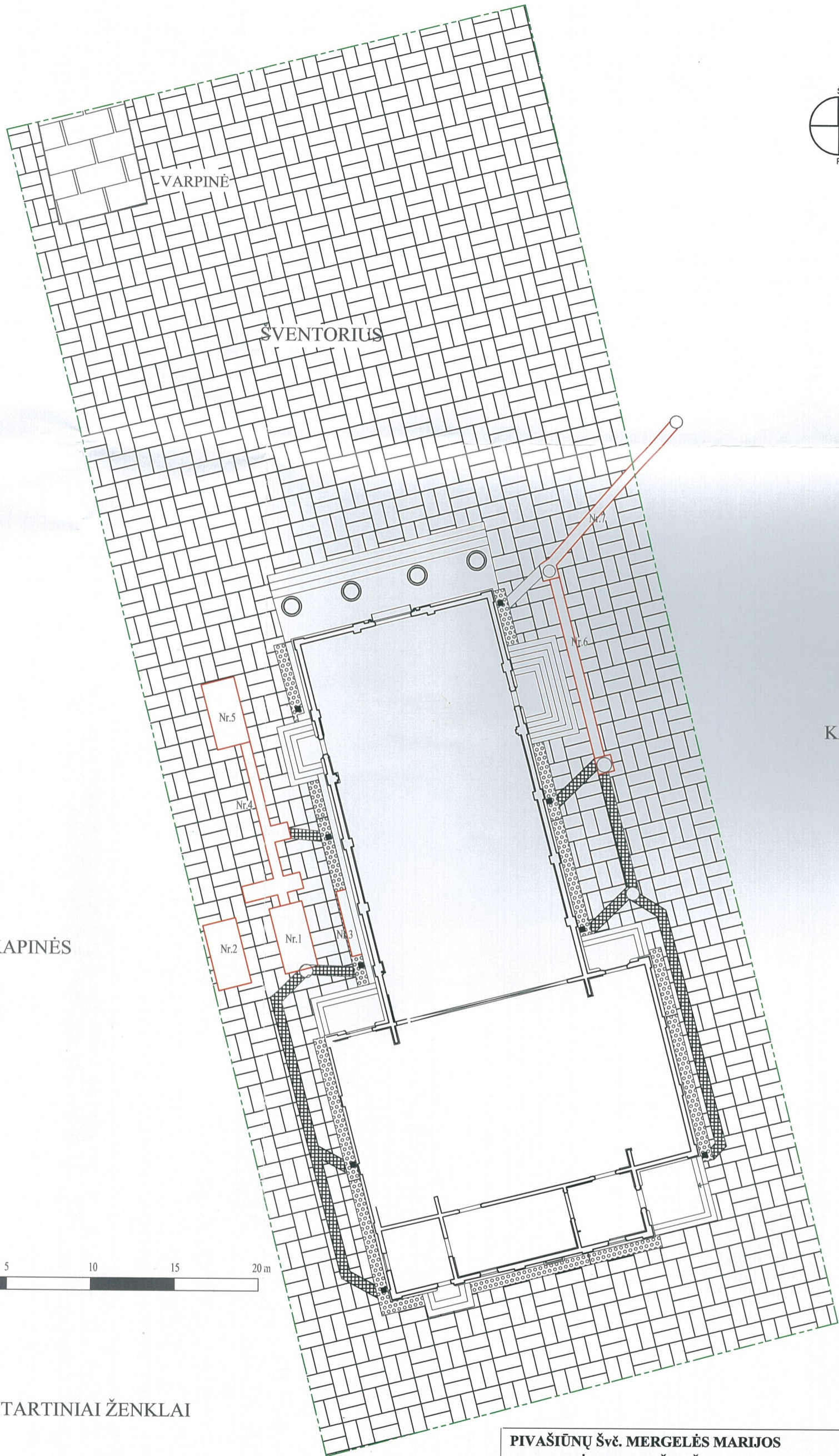
M 1:2000
viename cm - 20 m

- Sutartiniai ženklai
- Bažnyčios pastatų komplekso eksplikacija:
 1. Klebonija
 2. Ledainė
 3. Mažoji klėtėlė
 4. Klėtis
 5. Ūk.pastatas-tvartas
 - Kapų koplyčia
 - Pastatai

Kelių valdybos viršininkas
 Alytaus rajono valdytojo pavaduotojas (komisijos pirmininkas)
 Alytaus rajono vyr.paminklotvarkininkė
 Rajono vyr.inž.žemėtvarkininkas
 Rajono vyr.architektas
 Kultūros paveldo mokslinio centro architektė
 Pivašiūnų apylinkės viršaitis
 Pivašiūnų katalikų parapijos bažnyčios klebonas
 Lauke kartografavo: Valstybinio žemėtvarkos instituto ir žemės kadastro skyrius 1992.08.20
 Planą sudarė: Techn. Gr.vadovė

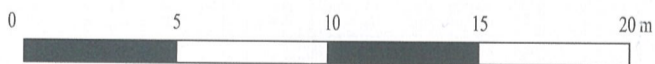
Sutartiniai viršaitis
 A. Balčiūnas
 M. Šapoliene
 M. Feiferienė
 L. Alekseriūnas
 I. Barauskaitė
 A. Sideris
 V. Baublys

S. Dabužinskaitė
 G. Milienė

KAPINĖS

KAPINĖS

SUTARTINIAI ŽENKLAI

- ŠVENTORIAUS RIBA
- NR.
- TIRTŲ PLOTŲ IR JŲ NR.
- NUOGRINDA
- ŽVALGYTA TERITORIJA
- LIETVAMZDŽIO VIETA
- LIETAUS SURINKIMO ŠULINĖLIAI

**PIVAŠIŪNŲ Švč. MERGELĖS MARIJOS
DANGUN ĖMIMO BAŽNYČIOS (AŦV290) TERITORIJOS**
Pivašiūnų mstl., Alytaus r., Alytaus aps.

2006 metų archeologiniai žvalgomieji tyrimai

TIRTŲ PLOTŲ SITUACIJOS PLANAS
M 1:250

Lapas	Lapų
1	1

SUTARTINIAI ŽENKLAI

VELĖNA

PLYTŲ SIENOS
VIRŠUS

SMĖLIS

SIENA PJŪVYJE

GRIUVENOS

PILKA ŽEMĖ

RUDA ŽEMĖ

IŽEMIS

AKMENYS

NUOGRINDA

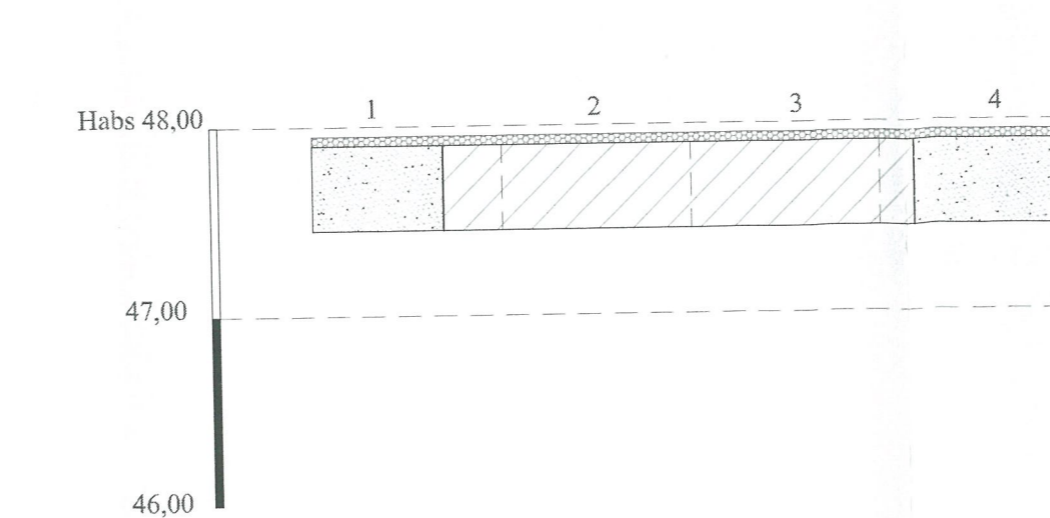
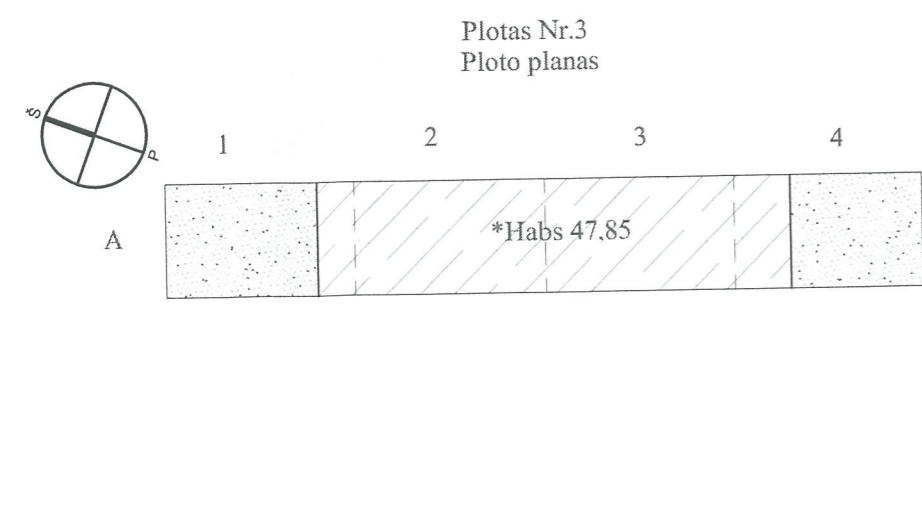
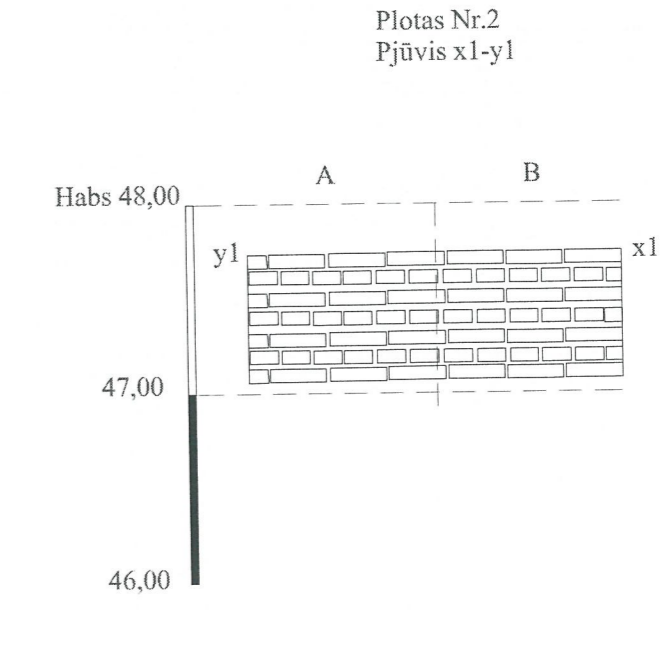
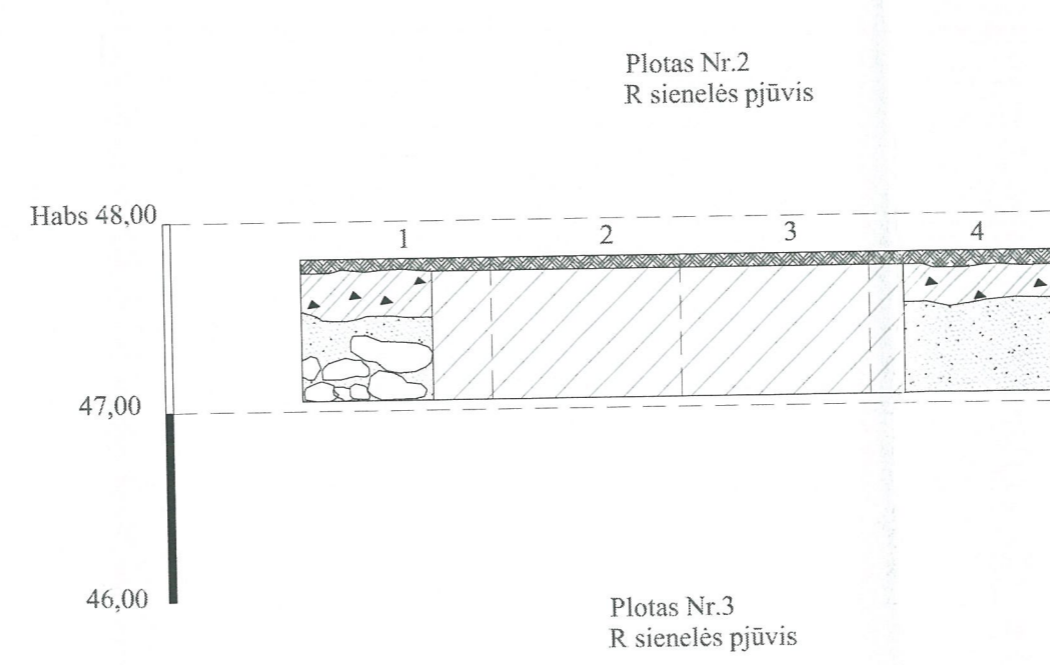
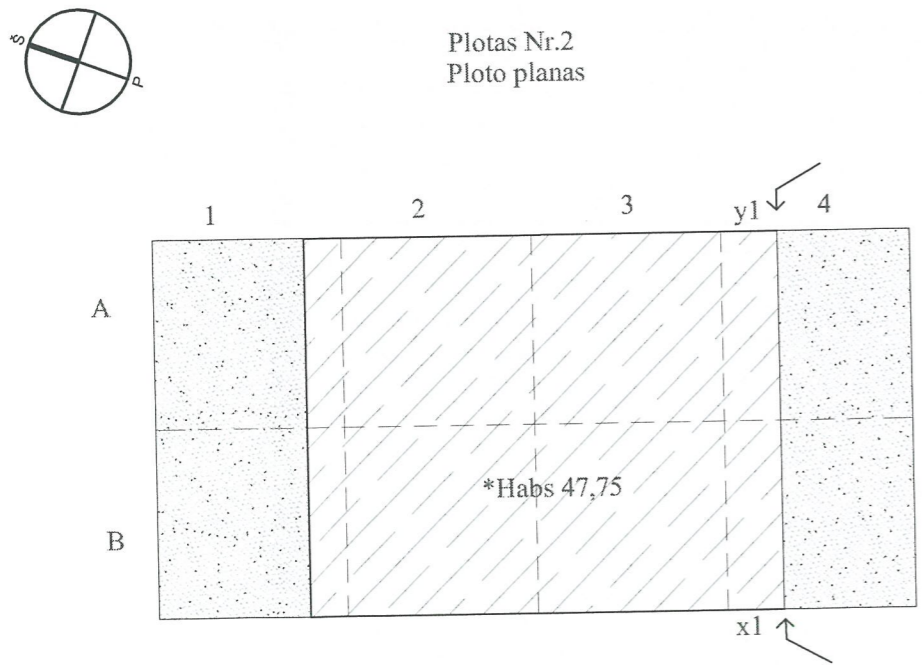
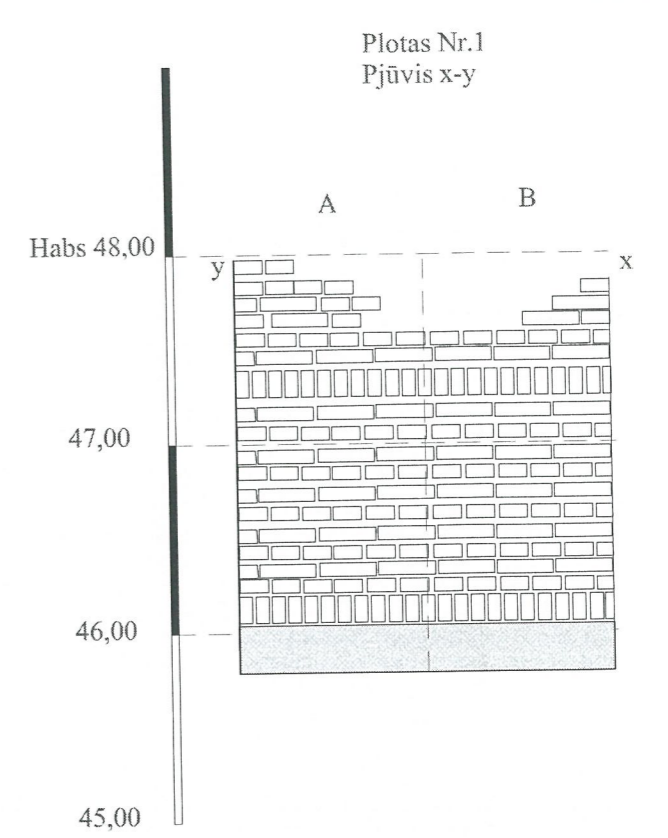
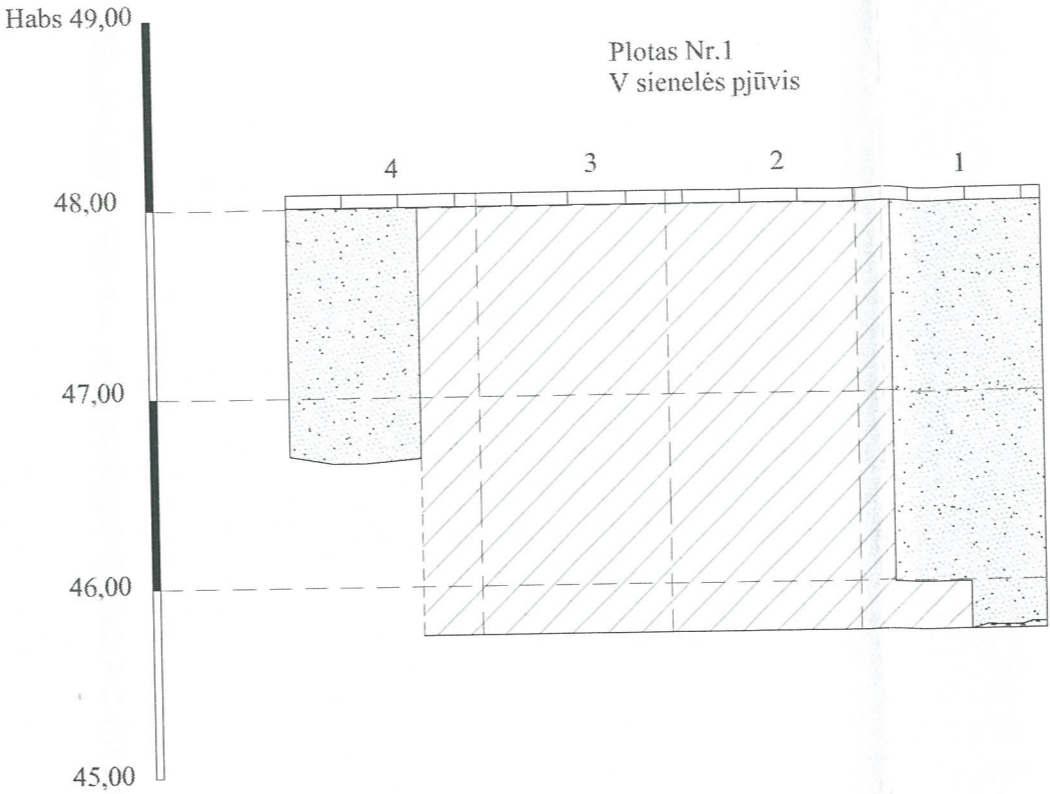
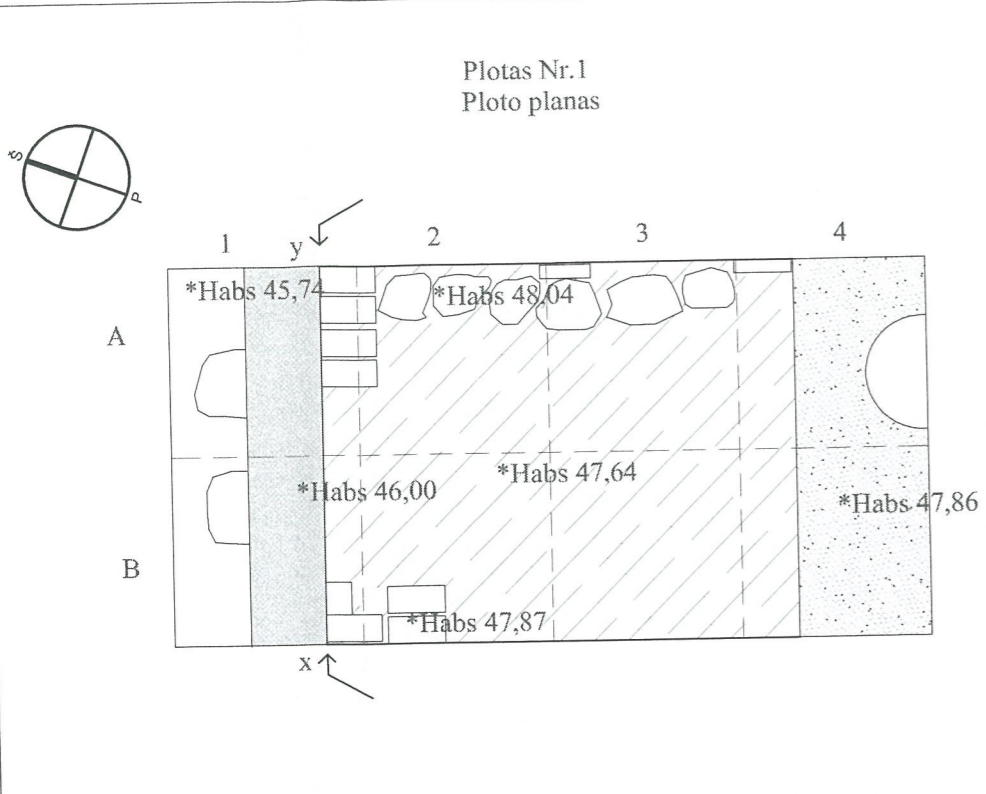
TAMSUS SMĖLIS

*Habs 46,18 ABSOLIUTUS AUKŠTIS (m)

SIENOS "PADAS"

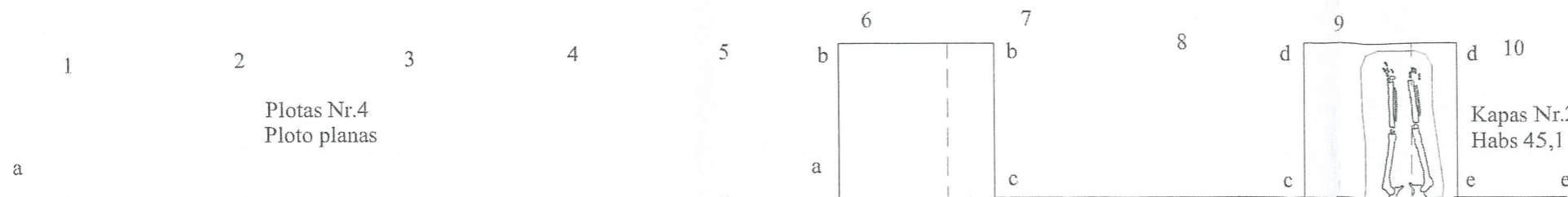
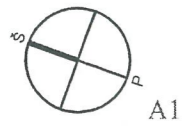
SUTARTINIAI ŽENKLAI TARPUSAVYJE DERINAMI

**PIVAŠIŪNŲ Švč. MERGELĖS MARIJOS
DANGUN ĖMIMO BAŽNYČIOS (AIV290) TERITORIJOS**
Pivašiūnų mstl., Alytaus r., Alytaus aps.

2006 metų archeologiniai žvalgomieji tyrimai
Plotai Nr.1, Nr.2, Nr.3

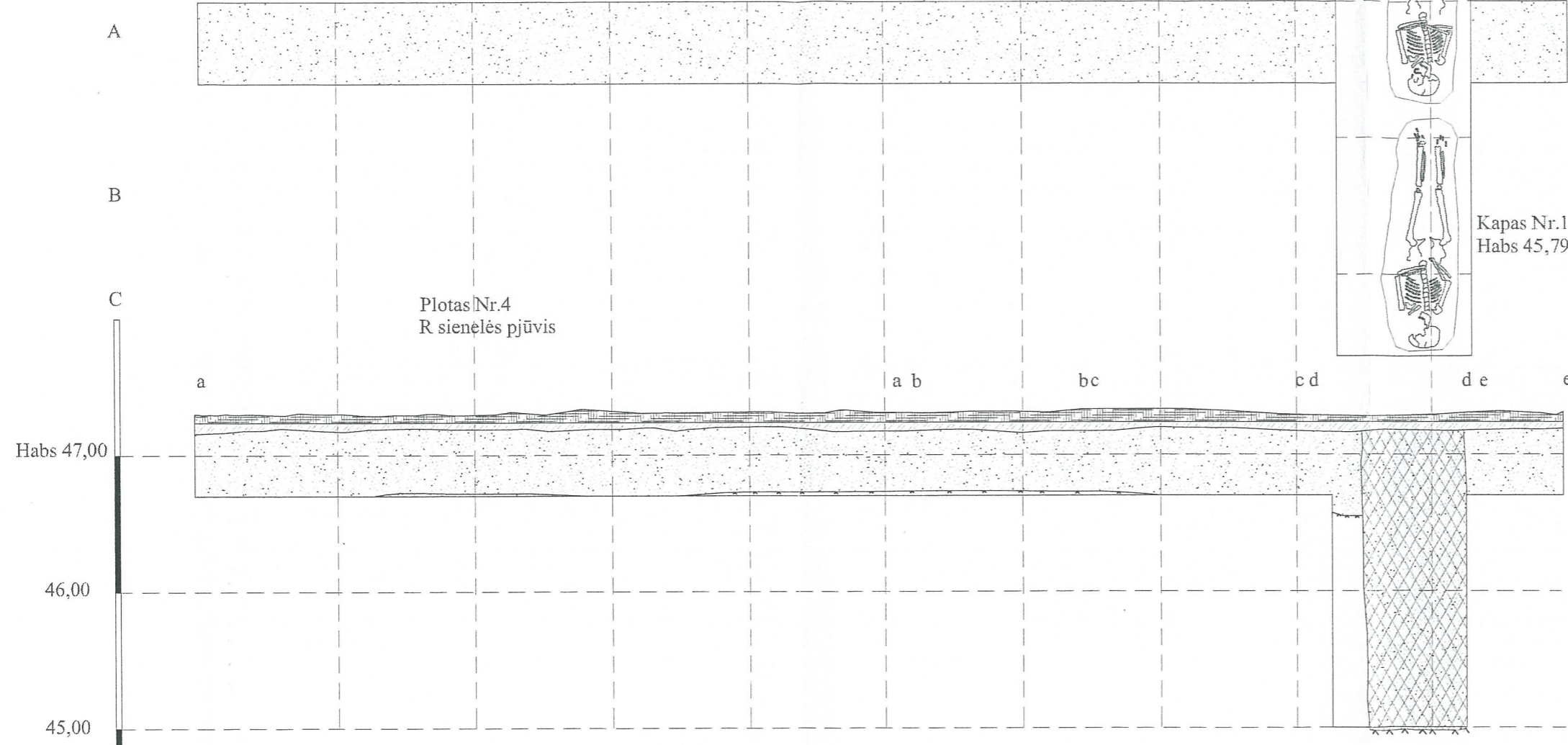
PLOTŲ Nr.1-3 PLANAI, PLOTŲ NR.1 V SIENELĖS PJŪVIS, PLOTŲ NR.2 R SIENELĖS PJŪVIS PLOTŲ NR.3 R SIENELĖS PJŪVIS PJŪVIAI x-y, x1-y1 M 1:40	Lapas	Lapų
	1	3

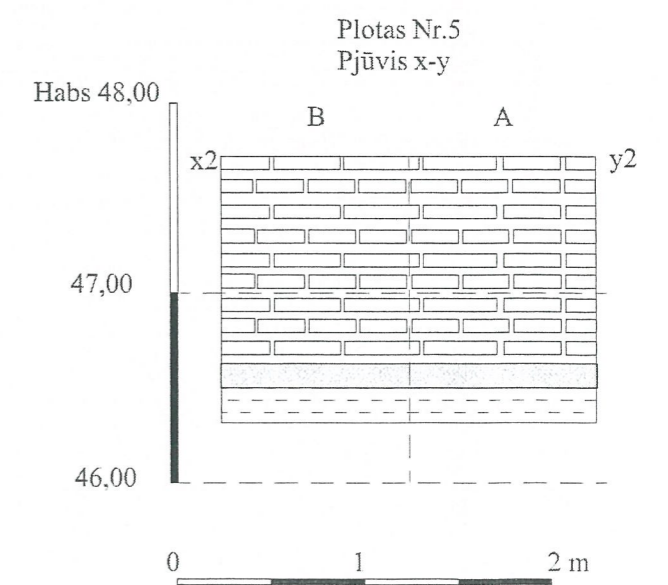
Plotas Nr.4
Ploto planas

Kapas Nr.2
Habs 45,1

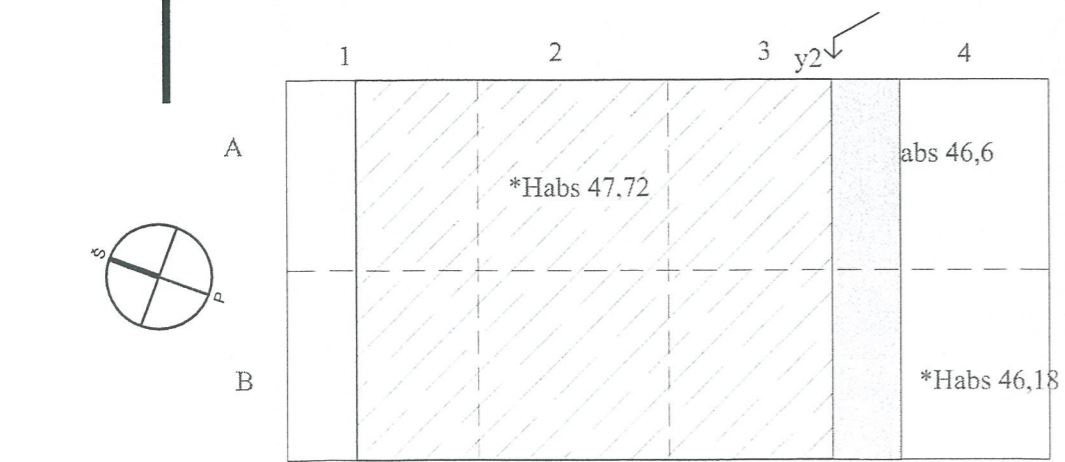
Kapas Nr.1
Habs 45,79

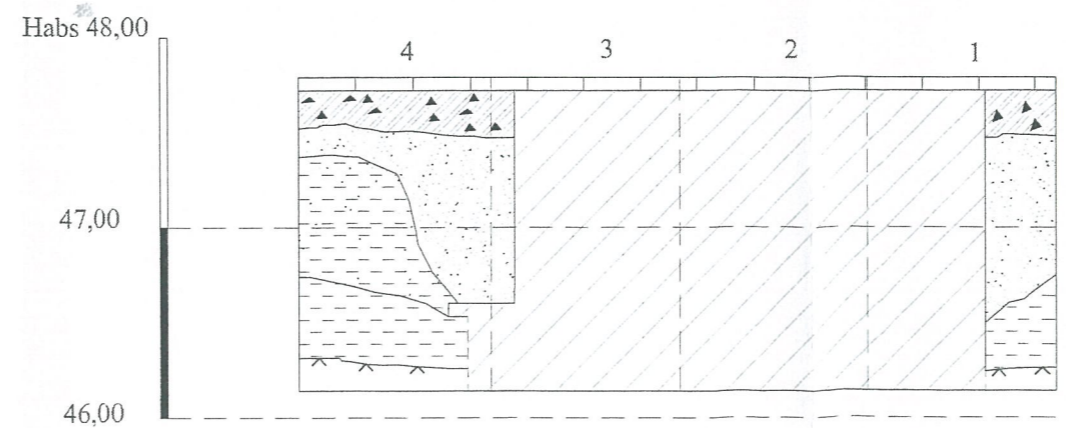
Plotas Nr.4
R sienelės pjūvis

Plotas Nr.5
Pjūvis x-y

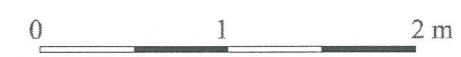
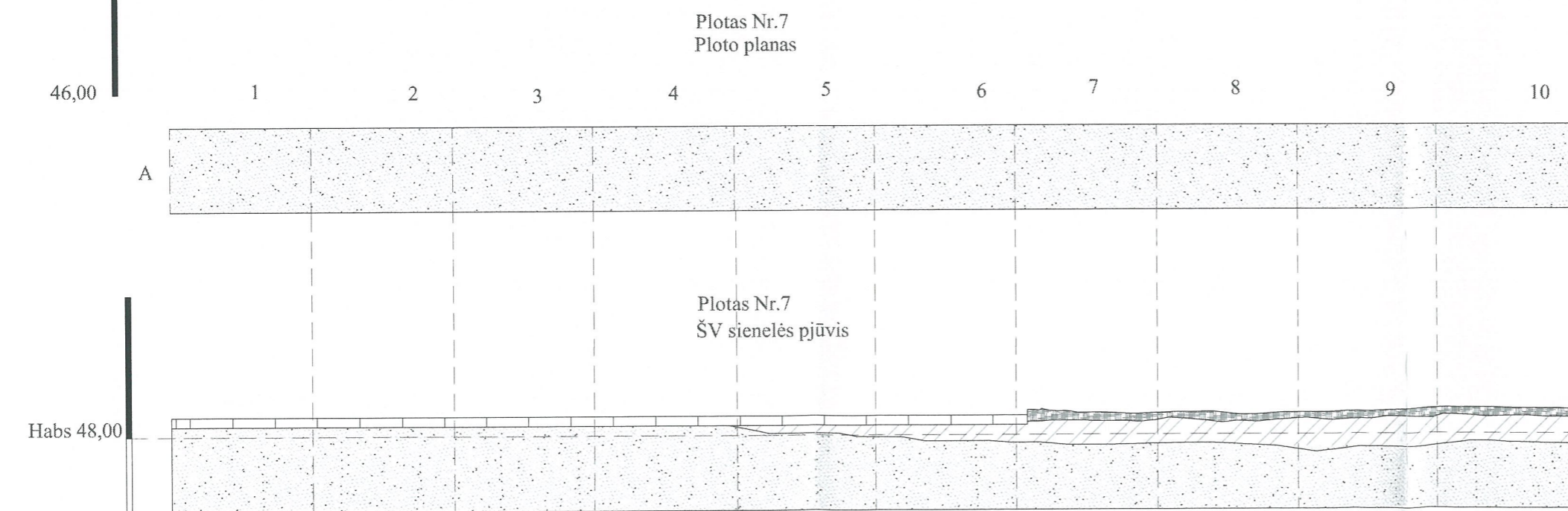
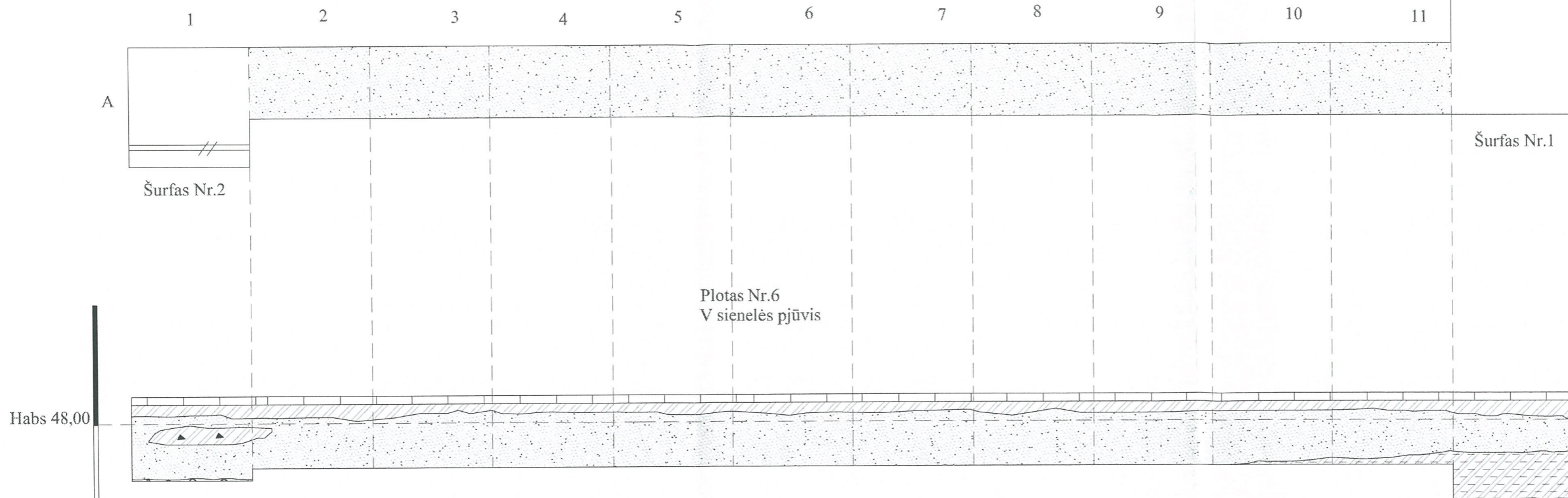

Plotas Nr.5
Ploto planas

Plotas Nr.5
V sienelės pjūvis

PIVAŠIŪNŲ Švč. MERGELĖS MARIJOS DANGUN ĖMIMO BAŽNYČIOS (Atv290) TERITORIJOS Pivašiūnų mstl., Alytaus r., Alytaus aps.		
2006 metų archeologiniai žvalgomieji tyrimai Plotai Nr.4, Nr.5		
PLOTŲ Nr.4-5 PLANAI. PLOTO NR.4 V SIENELĖS PJŪVIS, PLOTO NR.5 SIENELĖS PJŪVIS PJŪVIS x-y M 1:40	Lapas	Lapų
	2	3

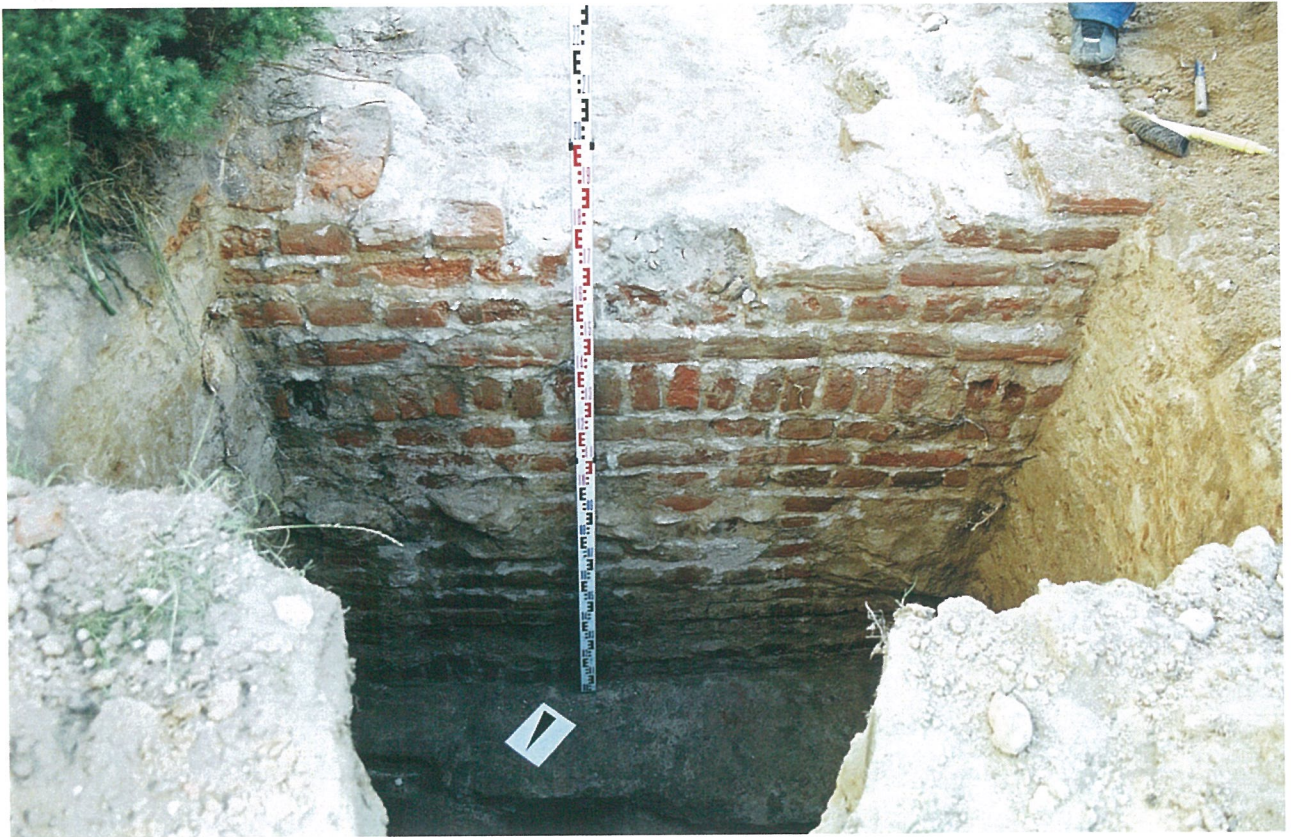
<p>PIVAŠIŪNŲ Švč. MERGELĖS MARIJOS DANGUN ĖMIMO BAŽNYČIOS (A1v290) TERITORIJOS Pivašiūnų mstl., Alytaus r., Alytaus aps.</p>		
<p>2006 metų archeologiniai žvalgomieji tyrimai Plotai Nr.1, Nr.2, Nr.3</p>		
<p>PLOTŲ Nr.1-3 PLANAI, PLOTŲ NR.1 V SIENELĖS PJŪVIS, PLOTŲ NR.2 R SIENELĖS PJŪVIS PLOTŲ NR.3 R SIENELĖS PJŪVIS PJŪVIAI x-y, x1-y1 M 1:40</p>	Lapas	Lapų
	3	3

FOTONUOTRAUKŲ SĄRAŠAS

1. Plotas Nr.1. Vaizdas iš PR
2. Plotas Nr.1.Pjūvis x-y. Vaizdas iš PV
3. Plotas Nr.1. Pjūvis x-y. Vaizdas iš PV
4. Plotas Nr.1.R sienelės fragmentas. Kv. 1. Vaizdas iš ŠV
5. Plotas Nr.2. Pjūvis x1-y1.Vaizdas iš R
6. Plotas Nr.2. R sienelė. Kv.4. Vaizdas iš V
7. Plotai Nr.1 ir Nr.2. Vaizdas iš viršaus
8. Plotas Nr.3. Vaizdas iš V
9. Plotas Nr.3. Kv.4. Vaizdas iš V
10. Plotas Nr.5.Vaizdas iš ŠV
11. Plotas Nr.5. V sienelė. Vaizdas iš R
12. Plotas Nr.5. Pjūvis x2-y2.Vaizdas iš P
13. Plotas Nr.4. Kapo duobės kontūrai. Vaizdas iš P
14. Plotas Nr.4. Kapas Nr.1, Nr.2. Vaizdas iš ŠR
15. Plotai Nr. 1-2, Nr.4. Vaizdas iš viršaus
16. Šurfas Nr.1. Vaizdas iš V
17. Šurfas Nr.2. Vaizdas iš V
18. Plotas Nr.4. Išlėtimas Nr.1. Vaizdas iš V
19. Žvalgyta teritorija palei presbiterijos išorinę sieną. Vaizdas iš Š
20. Žvalgyta teritorija palei išilginės navos išorinę sieną. Vaizdas iš Š
21. Plotas Nr.6 .Vaizdas iš Š
22. Plotas Nr.7. Vaizdas iš R
23. Radinys, Inv. Nr.1.
24. Bendras tirtų plotų Nr.1-2, Nr.5 vaizdas iš viršaus.

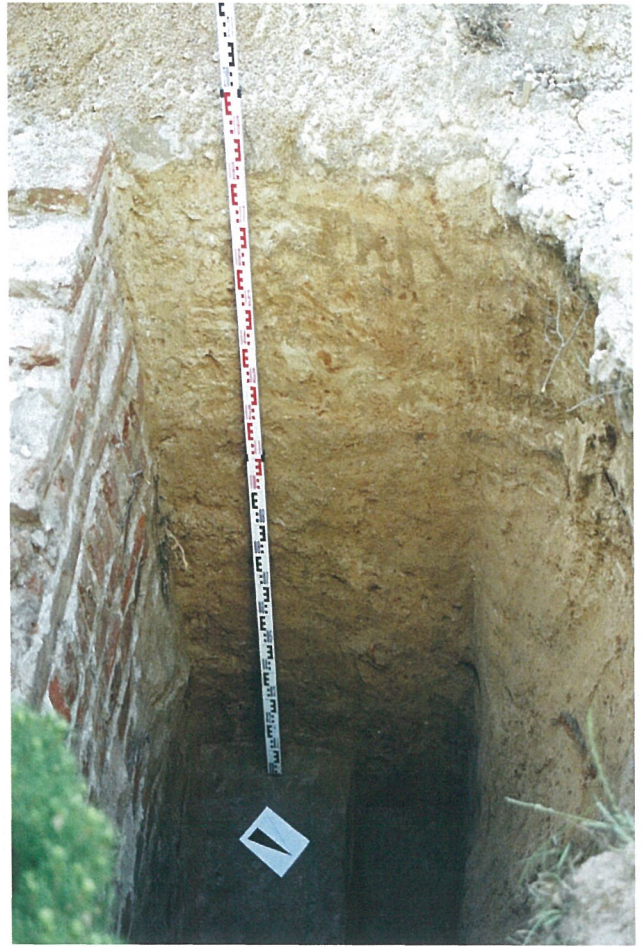
1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

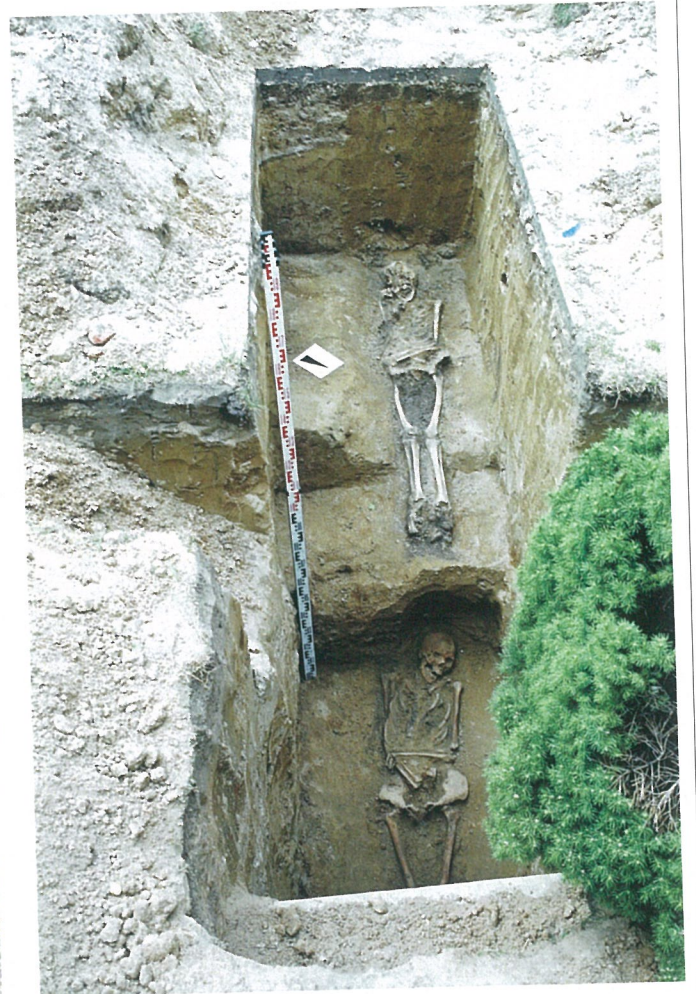
11

12

13

14

15

17

18

19

20

21

22

23

24

Leidimas galioja iki 2006-11-30

LEIDIMAS

vykdyti archeologinius tyrimus

2006-07-28 Nr.146
Vilnius

Pagal Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 18 str. šis leidimas išduotas **E.Pranckėnaitei**

vykdyti Pivašiūnų Švč. Mergelės Marijos dangun ėmimo bažnyčios (AtV 290) teritorijos, Alytaus raj.,

archeologinius žvalgomuosius tyrinėjimus,

taip pat naudoti elektronines priemones, sudarinėti planus, filmuoti, fotografuoti, piešti, rinkti radinius ir mėginius tiriamame objekte.

Tyrimų projektas: Žvalgomųjų archeologinių tyrimų Pivašiūnų Švč. Mergelės Marijos dangun ėmimo bažnyčios (AtV 290), Pivašiūnų miestelis, Alytaus r., Alytaus aps. teritorijoje projektas, 2006-07-05, Nr.146.

Kontrolės skyriaus vedėjas

R.Kraujalis

KULTŪROS PAVELDO DEPARTAMENTO
MOKSLINEI ARCHEOLOGINEI KOMISIJAI

**Žvalgomųjų archeologinių tyrimų Pivašiūnų Švč. Mergelės Marijos Dangun Ėmimo
bažnyčios (AtV 290), Pivašiūnų miestelis, Alytaus r., Alytaus aps. teritorijoje**

PROJEKTAS

Pradėjus lietaus kanalizacijos trasos tiesimo darbus bažnyčios teritorijoje buvo aptikta raudonų plytų siena, todėl UAB „Kortas“ užsakymu bus vykdomi archeologiniai žvalgomieji tyrimai Pivašiūnų Švč. Mergelės Marijos Dangun Ėmimo bažnyčios (AtV 290) teritorijoje.

Istoriškai Pivašiūnai žinomi nuo XVII a. Pirmoji bažnyčia buvo pastatyta 1648 m., antroji – 1766 m. Senujų bažnyčių vietoje dabar stovi nedidelė koplytėlė. Trečiąją bažnyčią 1825 metais pastatė broliai benediktinai. Benediktino C. Sarako rūpesčiu naujoji bažnyčia, stačiakampė, su kolonomis, klasikiniu portiku buvo pastatyta kitoje vietoje, ant kalvos.

Žvalgomieji archeologiniai tyrimai bus vykdomi numatytoje lietaus kanalizacijos trasos vietoje. Numatoma tirti 60 cm pločio perkasomis iki projektinio gylio (60 cm). Aptikus vertingą kultūrinį sluoksnį ar palaidojimus, tyrimų plotai bus plečiami bei kasama iki įžemio.

2006 metais žvalgomųjų archeologinių tyrimų metu iš viso numatoma ištirti 40 m² plotą.

Darbus numatoma atlikti 2006 metų liepos mėnesį.

Archeologė

2006 07 05

Elena Pranckėnaitė

Priedai : Pivašiūnų Švč. Mergelės Marijos Dangun Ėmimo bažnyčios (AtV 290), Alytaus rajonas
situacijos planas (M 1:500)

